

JÚPITER I SATURN

Els aficionats a l'Astronomia es poden dividir en dos grups: els que consideren que la meravella del Sistema Solar és Júpiter, per la seva grandària i el seu caràcter de petita estrella que no ha arribat a encendre's, i els que consideren que es Saturn, sobretot pels seus vistosos anells.

Els partidaris de Júpiter es solen trobar en gent de mentalitat més aviat tècnica, que té en compte les dades, la massa, els paràmetres ocults però objectius ... I els de Saturn solen ser gent de mentalitat més aviat artística, que aprecien més la bellesa visual, l'exterior ... Així, els que consideren Júpiter el planeta més interessant del Sistema Solar solen ser gent que aprecien la norma general i es guien per consideracions comparatives ("el més gran") o definidores ("una quasi-estrella"), i els que consideren que el planeta més extraordinari és Saturn són gent a qui els agrada més la individualitat, l'excepcionalitat, les coses úniques i diferents. Es pot intentar fins i tot justificar la preferència ...

Júpiter és més gros. Era el planeta més gran conegut per la Humanitat fins que l'octubre de 1995 es començaren a descobrir els planetes extra-solars (en altres sistemes planetaris), tots els quals són majors que Júpiter, i molt més grans. Fa solament molt poc que Júpiter ha perdut el seu caràcter de rècord de volum i massa en un planeta conegut. Però d'aquests nous planetes en coneixem molt poc, es pot dir que només la seva existència i encara no totalment comprovada, ja que s'han detectat per mitjans indirectes, i falta molt per poder-los veure.

En llunyania guanya Saturn. Fou el planeta més llunyà conegut des de la més remota Antiguitat -potser des de la Prehistòria- fins al descobriment d'Urà el 1781; per això durant molts mil·lenis Saturn marcà les fronteres del Sistema Solar. Els descobriments de Neptú el 1846 i de Plutó el 1930 l'han convertit més aviat en un planeta central del Sistema planetari.

Els anells de Saturn els veié Galileu el 1609 sense reconèixer-los, pensant que era un planeta triple, i fou Huygens qui els identificà com un anell el 1655 i Cassini, el 1664 trobà que eren uns anells concèntrics. Això ha fet Saturn la meravella del cel vist amb telescopi. Però la ciència va anar desmitificant-lo. Fa 150 anys Maxwell ja va demostrar que no podien ser sòlids, perquè serien inestables i es desintegrarien, i així van perdre bona part de la seva gràcia. I molt recentment Saturn n'ha perdut l'exclusiva: s'ha trobat anells dèbils a Urà (1977), Júpiter (1979) i Neptú (1989). No tenen la vistositat ni la importància dels de Saturn, però les modernes representacions d'aquests planetes ja els mostren anellats, i es sospita que tots els planetes gegants i gasosos tenen anells.

De satèl·lits en tenen molts tots dos: Saturn en solia tenir més i Júpiter més grans. I Júpiter és sempre igual a si mateix (la Gran Taca Vermella es ve observant des de fa segles), mentre Saturn és perpètuament variable, amb els constants canvis cíclics d'aspecte i d'inclinació dels seus anells, és una mica com el que passa amb el Sol i la Lluna.

Quina és la meravella del Sistema Solar, Júpiter o Saturn? Val més deixar-ho en empat, i pensar que el nostre sistema planetari és doblement meravellós, ja que té aquests dos grans planetes. I, ben mirat, la meravella més gran no és cap dels dos sinó la petita Terra "el planeta blau", que pel que sabem és l'única seu de vida i sustenta l'única consciència que observa l'Univers i reflexiona sobre ell.

(publicat a El 9 Nou el 25 de maig de 1998)